

**UNIVERSITATEA „BABEȘ – BOLYAI” CLUJ - NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”**

**PREOTUL ȘI PROFESORUL LIVIU GALACTION MUNTEANU – PĂSTOR DE
SUFLETE ȘI MARTIR AL BISERICII NOASTRE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

COORDONATOR,

ARHIM. PROF. UNIV. DR. TEOFIL (CRISTIAN) TIA

DOCTORAND,

PR. LUCIAN GREABU

CLUJ-NAPOCA

2021

CUVINTE CHEIE: preot, păstor, martir, catehizare, ortodox, biserica, regimul comunist, Munteanu.

CUPRINS

Lista de abrevieri.....	7
Astract.....	8
Argument.....	10
Introducere.....	12

CAPITOLUL I

Viața și activitatea Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu.....31

1.1. Genealogia familiei Munteanu.....	31
1.2. Liviu Galaction Munteanu – repere biografice.....	33
1.3. Dascăl și preot – duhovnic.....	36
1.4. Slujirea la Bistrița.....	39
1.5. Vicar la Cluj.....	47
1.5.1. Conferința protopopilor.....	51
1.5.2. Ancheta.....	55
1.5.3. Arestarea, procesul și condamnarea.....	57
1.5.4. Memoriu pentru adevăr.....	61
1.6. Activitatea publicistică.....	70
1.7. Activitatea administrativă.....	88
1.8. Concluzii.....	93

CAPITOLUL II

Vocația pastorală a Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu oglindită în opera sa.....95

2.1. Chipul păstorului în Sfânta Scriptură.....	95
2.1.1. Păstorul în Vechiul Testament.....	95
2.1.2. Păstorul în Noul Testament.....	99
2.1.3. Păstorul în Tradiția Bisericii.....	101

2.2. Tipuri de pastorație.....	104
2.3. Coordonate pastorale în opera Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu.....	111
2.3.1. Activitatea pământească a Mântuitorului – prototip al lucrării pastorale a Bisericii.....	111
2.3.1.1. Inaugurarea lucrării pămîntești a lui Iisus în Predica de pe Munte.....	111
2.3.1.2. Cele nouă Fericiri – condiții ale urcușului spre Împărăția lui Dumnezeu.....	114
2.3.1.3. Misiunea Apostolilor (Mt. 5, 13-16).....	119
2.3.1.4. Noua dreptate pretinsă (Mt. 5, 17-20).....	121
2.3.1.5. Ființa noii dreptăți (Mt. 5, 21-48) ilustrată prin cinci exemple	123
2.3.1.6. Practicarea noii dreptăți (Mt. 6, 1-18) ilustrată prin trei exemple.....	124
2.3.1.7. Valoarea practică a noii dreptăți (6, 19-34).....	127
2.3.1.8. Dimensiunea socială a Predicii de pe Munte.....	130
2.4. Misiunea pământească a Mântuitorului Iisus Hristos oglindită în lucrările Sale.....	133
2.4.1. Grija pentru suflete prin propovăduirea cuvântului.....	133
2.4.2. Grija pentru suflete prin facerea de minuni.....	137
2.4.3. Grija pentru suflete oglindită în Patimi, Moarte și Înviere.....	141
2.5. Activitatea pastorală a celor doisprezece Apostoli.....	143
2.5.1. Alegerea și pregătirea apostolilor pentru misiunea pastorală.....	143
2.5.2. Ziua Cincizecimii – începutul activității pastorale a celor doisprezece Apostoli.....	144
2.5.3. Adevărarea misiunii apostolilor prin minuni.....	147
2.6. Activitatea pastorală a Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu.....	148
2.6.1. <i>Modelul</i> în viața creștinului.....	148
2.6.1.1. Paradigme biblice și patristice.....	149
2.6.1.2. Paradigme de pastorație contemporane.....	154

2.6.1.3. Paradigme contemporane.....	163
2.7. Priorități ale pastorației Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu.....	165
2.7.1. Filantropia și rolul ei în activitatea pastorală a preotului.....	165
2.7.2. Pastorația contextuală în vreme de război.....	170
2.7.3. Pastorația tinerilor.....	173
2.7.3.1. Rolul educației în formarea caracterului tinerilor.....	173
2.7.3.2. Lupta contra relelor sociale din rândul tinerilor.....	177
2.7.3.3. Tineretul intelectual în societate.....	180
2.7.4. Școala – mijloc de propășire a tinerilor.....	181
2.7.5. Catehizarea – alternativă a învățământului religios.....	182
2.7.6. Sfințenia – supremul scop al vieții creștine.....	188
2.7.7. Alte preocupări pastorale.....	194
2.8. Mijloace ale pastorației Părintelui Liviu Galaction Munteanu.....	202
2.8.1. Mijloace de întărire sufletească.....	202
2.8.1.1. Rugăciunea.....	202
2.8.1.2. Postul.....	204
2.9. Instrumente ale pastorației.....	205
2.9.1. Sfânta Scriptură – instrument al pastorației.....	206
2.9.2. Predica – mijloc de pastorație.....	208
2.9.3. Duhovnicia - mijloc de pastorație.....	210
2.9.4. Conferințele – mijloc de pastorație.....	212
2.10. Concluzii.....	214

CAPITOLUL III

Direcții de cercetare.....	216
3.1. Activitatea științifică a Părintelui Profesor Liviu G. Munteanu.....	216
3.2. Idei teologice în opera Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu.....	219
3.2.1. Noțiuni de isagogie biblică.....	219
3.2.1.1. Noțiuni de isagogie în scrierile Vechiului Testament....	221
3.2.1.2. Noțiuni de isagogie în scrierile Noului Testament.....	228

3.3. Chipul evanghelic al Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos în opera Părintelui Profesor Liviu G. Munteanu.....	235
3.3.1. Nașterea Domnului.....	235
3.3.2. Întâmpinarea Domnului.....	238
3.3.3. Botezul.....	239
3.3.4. Slujirea Arhierescă a Mântuitorului Iisus Hristos.....	240
3.3.5. Învierea Domnului.....	247
3.3.6. Înălțarea Domnului.....	253
3.4. Pnevmatologia.....	254
3.5. Mariologia.....	256
3.6. Soteriologia.....	258
3.6.1. Planul Epistolei către Galateni.....	259
3.6.2. Soteriologia Epistolei către Galateni.....	259
3.7. Antropologia.....	269
3.8. Concluzii.....	271

CAPITOLUL IV

Contribuția Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu la dezvoltarea disciplinei Teologie Pastorală.....273

4.1. Preocupările <i>Teologiei Pastorale</i>	273
4.2. Contribuția Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu în cadrul disciplinei <i>Teologie Pastorală</i> prin activitatea publicistică.....	276
4.2.1. Îmbogățirea patrimoniului învățământului teologic.....	283
4.2.2. Contribuția în cadrul omileticii.....	290
4.3. Concluzii.....	297

CAPITOLUL V

Personalitatea Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu – Profil pastoral.....299

5.1. Profilul pastoral al Părintelui Profesor Liviu G. Munteanu oglindit în opera sa.....	299
---	-----

5.1.1. Dascăl erudit.....	299
5.1.2. Scriitor.....	301
5.1.3. Păstor de suflete.....	303
5.1.4. Sociolog.....	306
5.1.5. Misionar.....	309
5.2. Portretul moral – sufletesc al Preotului Profesor Liviu Galaction Munteanu.....	310
5.2.1. Chip al virtuților creștine.....	310
5.2.2. Prieten al naturii.....	314
5.2.3. „Reazămul familiei”.....	316
5.3. Portretul Părintelui Liviu Galaction Munteanu în dosarele Securității.....	313
5.3.1. Adept al valorilor naționale.....	319
5.3.2. Patriotism și dragoste față Biserica strămoșească.....	320
5.3.3. Dascăl preocupat de pregătirea studenților și de bunul mers al Instituției pe care o conduce.....	322
5.4. Concluzii.....	323

CAPITOLUL VI

Părintele Profesor Liviu Galaction Munteanu - Paradigmă de pastorație contemporană.....	325
Concluzii.....	340
Concluzii finale.....	342
Anexă: Activitatea publicistică a Pr. Prof. Univ. Dr. Liviu Galaction Munteanu.....	349
Bibliografie.....	362
Anexe documente.....	383

CAPITOLUL VI

Părintele Profesor Liviu Galaction Munteanu - Paradigmă de pastorație contemporană.....	326
Concluzii.....	341

Concluzii finale.....	343
Anexă: Activitatea publicistică a Pr. Prof. Univ. Dr. Liviu Galaction Munteanu.....	350
Bibliografie.....	363
Anexe documente.....	383

Alături de celelalte cadre didactice cu care Episcopul Nicoale Ivan pune temelie Institutul Teologic Ortodox din Cluj, în anul 1924 - la mai bine de patru secole de la fondarea învățământului catolic maghiar de aici, deși populația românească deținea majoritatea numerică - o figură aparte în realizarea învățământului teologic universitar clujean era aceea a Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu. Întreaga sa viață a fost dedicată *cuvântului*, prin care L-a slujit pe Hristos, pe Logosul divin întrupat.

Format în cadrul disciplinei Noul Testament, a predat și Vechiul Testament, alcătuind în acest spațiu al teologiei un curs care în multe puncte este superior sferei de informații celui tipărit în anii '50.

Opera sa științifică totalizează un număr de 17 cărți, 10 studii și 282 de articole, însumând aproximativ 3000 de pagini. Monumentalitatea operei sale nu este determinată doar de numărul de pagini, ci și de sinteza gândirii sale, a valorificării bibliografiei de actualitate, pentru acea vreme. Scrierile sale reliefează calitatea de „vajnic apărător al aspectului inspirat al Scripturii” și de „exeget titrat foarte bine plasat în aria bibliografiei de specialitate din arealul teologic occidental al Europei”.¹

Motivația care a stat la baza acestei cercetări se leagă de redeschiderea porților Facultății de Teologie Ortodoxă Română din Cluj-Napoca, după perioada post-decembristă, prilej cu care s-au evocat și întemeietorii acestei prestigioase instituții.²

Tema de cercetare propusă în lucrarea de față este consacrată memoriei vrednicului mărturisitor al lui Hristos, Părintele Profesor Univ. Dr. Liviu Galaction Munteanu, spre a-i urma pilda sfântă a vieții sale, potrivit îndemnului Sfântului Apostol Pavel: „Aduceți-vă aminte de mai marii-voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui

¹ Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan Chirilă, „Studiile vechitamentare la Academia/Institutul Teologic din Cluj 1924-1952. Vechiul Testament și creștinismul în opera Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu (1898-1962)”, în *Anuar XVIII (2014-2015) al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității „Babeș-Bolyai”*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, p. 12.

² Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan CHIRILĂ, „Studiile vechitamentare...”, p. 11.

Dumnezeu; priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmați-le credința” (Evr. 13, 7).

Profunzimea gândirii dascălului Munteanu se oglindește în opera pe care a lăsat-o pentru posteritate, publicată inițial în reviste de specialitate, precum: „Renașterea”, „Viața Ilustrată” etc., constituind materialul pentru viitoarele studii sau cărți. Din această vastă operă putem desprinde chipul preotului și dascălului de vocație și modelul pe care l-a oferit pentru colegii de catedră, studenții și credincioșii pe care i-a păstorit. Punea în primul rând accentul pe pregătirea riguroasă a viitorilor profesori de religie sau slujitori ai sfințelor altare. Scrierile sale sunt pătrunse de preocuparea pe care o acordă învățământului religios, care urma să treacă în perioada interbelică într-un plan secundar, ca urmare a circulației conceptelor materialiste din acea vreme, ce minimalizau importanța educației religioase în școli. Prin cuvântul scris și vorbit, Părintele Profesor Liviu Galaction Munteanu anticipează pe termen lung efectele culturii materialiste, care aveau să iasă la iveală o dată cu instaurarea regimului comunist, ateu. Prin dăruirea cu care s-a dedicat, atât în cercetarea biblică veterotestamentară și neotestamentară, cât și a Teologiei Pastorale, a avut un aport deosebit de important. Cu siguranță că regimul de tristă amintire, în timpul căruia și-a desfășurat o parte din activitatea sa, dacă nu ar fi fost distrugător de valori și nu ar fi contribuit la sfârșitul prematur al sfinției sale, Părintele Prof. Liviu G. Munteanu ar fi elaborat și alte lucrări de valoare pentru teologia românească.

Prea cucernicia sa și-a asumat mai multe funcții academice, astfel că a condus ca decan și rector, Academia/Institutul Teologic din Cluj între 1937-1943 și 1946-1952.³ „Evaluările și perspectivele învățământului teologic aveau stringentă nevoie de o paradigmă care să modeleze nu doar viața teologilor în timpul studiilor, ci și viața de slujire și de dedicare de după finalizarea lor”. În acest context se explică importanța scrierilor care au văzut lumina tiparului, având ca tematică specială *sfințenia*, care constituie „ținta finală a strădaniilor pământești, înțeleasă în raport cu Dumnezeu, cu

---

³ Pr. Prof. Dr. Alexandru Moraru, *Învățământul Teologic Universitar Ortodox din Cluj (1924-1952)*, Cluj-Napoca, 1996, p. 186.

natura omului și cu lumea”. Ideea geneală a acestui subiect, duce mereu la concluzia că „în fără de Biserica lui Hristos, nu există mântuire”.⁴

După cum se știe, o dată cu instaurarea totalitarismului la noi în țară, misiunea Bisericii a fost îngrădită la maxim, lucrarea preotului fiind limitată doar la serviciul religios în lăcașul de cult și la acordarea asistenței duhovnicești, în particular. Timp de peste patru decenii, între Stat și Biserică s-a desfășurat un „război surd”, iar personalitatea Părintelui Profesor Liviu G. Munteanu a fost determinantă în ceea ce privește contracararea ideologiei marxist-leniniste în Eparhia Clujului, acesta fiind considerat un oponent al doctrinei respective.

După scoaterea religiei din școli, singura soluție pentru educarea prin credință a tinerilor era catehizarea. Programa de catehizare, concepută în anul 1958, în urma conferinței cu protopopii, urma să fie aplicată pe întreg teritoriul Eparhiei Clujului și, potrivit temerilor celor de la Securitate, ulterior în întreaga Patriarhie.⁵ Instruirea religioasă a tinerilor a fost un deziderat care nu s-a mai îndeplinit până după căderea totală a orânduirii socialiste de stat, tineretul fiind educat în spiritul ideologiei specifice comunismului.

Securitatea urmărea stoparea demersurilor pentru catehizarea copiilor și a tineretului, socotit un lucru „periculos” pentru orânduirea socialistă, iar intenția Părintelui Liviu G. Munteanu, a fost considerată din partea forurilor de partid drept una dușmănoasă și „echivalată cu crimă și uneltire împotriva ordinii sociale”, fiind arestat și aruncat în închisoare. Acțiunile sale îl prezintă ca fiind un adevărat preot care era conștient de responsabilitatea misiunii pe care trebuie să o împlinească, în fața regimului comunist, totalitar.

Sfârșindu-și viața în temniță la Aiud, în data de 8 martie 1961, pentru mărturisirea numelui Domnului Iisus Hristos pe Care L-a slujit cu credincioșie toată viața, atât de la catedra Academiei Teologice din Cluj, cât și ca preot de la amvon, prin predici, precum și în mijlocul credincioșilor pe care i-a păstorit, Părintele Liviu Galaction Munteanu se înscrie în rândul martirilor care au murit pe altarul credinței noastre strămoșești, încât se

---

⁴ Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană, „Biblistul-martir: Liviu Galaction Munteanu – O contribuție la dezvoltarea Teologiei Biblice românești”, în *Anuarul XVIII (2014-2015 al Facultății de Teologie Ortodoxă din cadrul Universității Babeș-Bolyai*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2016, p. 30.

⁵ ACNSAS, Fond Informativ, Dosar 2704, Vol. 1, f. 58.

poate spune că este *cel mai de seamă martir pentru educația religioasă* a tinerei generații. În acest context se explică și titlul pe care l-am dat acestei lucrări de cercetare.

În paginile lucrării de față am încercat o analiză detaliată a temei propuse, din perspectiva disciplinei *Teologie Pastorală*, pentru a pune în lumină deplina ei actualitate. Menționăm că până în momentul de față, această temă nu a constituit obiectul cercetărilor care să depășească spațiul unor studii.

În cele ce urmează vom expune, în sinteză, structura pe capitole a lucrării care începe cu un „Argument” ce a stat la baza alegerii temei, urmat de o Introducere, unde am prezentat câteva lucruri referitor la importanța temei în cadrul *Teologiei Pastorale*, obiectivele acestui demers, metodele, stadiul actual al cercetării activității și operei Părintelui Profesor Liviu G. Munteanu. Lucrarea de față cuprinde șase capitole, acestea având subcapitole și subdiviziuni, în funcție de complexitatea fiecărui subiect, la sfârșitul fiecărui capitol având câteva concluzii. În concluziile finale vom prezenta rezultatele cercetării, urmând anexele și bibliografia.

Capitolul întâi este consacrat biografiei Părintelui, unde am prezentat pentru început arborele genealogic al familiei Munteanu. În continuare, cuprinde date prețioase despre copilăria, adolescența, studiile, activitatea și funcțiile pe care le-a deținut în anumite momente al vieții. În realizarea acestei prezentări ne-am folosit de câteva studii recente publicate în Anuarele Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, ce aduc o serie de informații foarte exacte în această privință. Toate acestea au menirea de a ne ajuta să înțelegem complexitatea personalității sale, dar și resursele motivaționale care au stat la baza hotărârii de a studia teologia, dedicându-se catedrei și cercetării. Într-un subcapitol am prezentat activitatea desfășurată la Bistrița, apoi ca Vicar la Cluj. De aici, după o activitate de doar câteva luni va fi arestat, condamnat și aruncat în închisoare de către regimul comunist, unde și-a sfârșit viața. Principala sursă de documentare în alcătuirea subcapitolului amintit a fost dosarul de urmărire al Părintelui Liviu Galaction Munteanu, din Arhivele CNSAS. Tot în acest capitol am expus activitatea publicistică și am descris succint scrierile sfinției sale, ce rezidă în volume, studii și articole publicate în diverse reviste de specialitate. Opera sa vastă pune în lumină sinteza gândirii, precum și capacitatea de a valorifica bibliografia de specialitate, atât din spațiul ortodox, cât și

din cel catolic și protestant. O latură importantă a activității sale este cea administrativă, căreia i-am dedicat ultimul subcapitol.

Al doilea capitol, care constituie partea principală a lucrării, reliefează vocația pastorală oglindită în opera sa, care conține o bogată paletă tematică. Prima secțiune a acestui capitol este dedicată precizării terminologiei noțiunii de „păstor” și descrierii chipului acestuia în Sfânta Scriptură și în scrierile Sfinților Părinți, precum și formele de pastorație.

Un spațiu generos este acordat analizei „Predicii de pe Munte” care, deși aparține disciplinei Noul Testament, este și o „expunere pastorală a textului cuvântării Mântuitorului”⁶, urmată de prezentarea activității Sale pământești din care reiese grija pentru suflete manifestată printr-o serie de exemple concrete prezentate în cadrul operei Părintelui Profesor Liviu Galaction Munteanu.

Acest model de pastorație l-au însușit Sfinții Apostoli, despre care vom vorbi în secțiunea următoare, iar modelul amintit anterior devine alături de primul, paradigmă de pastorație a Bisericii. Maniera în care a fost pus în practică acest model pastoral de către eruditul Părinte clujean, se poate vedea în continuarea aceluiași capitol, unde am insistat asupra importanței „modelului” prin prezentarea mai multor paradigme: biblice, patristice și contemporane. Tot aici, un loc important îl ocupă pastorația contextuală, care îl recomandă pe Părintele Profesor Liviu G. Munteanu ca fiind un teolog original în cadrul acestui palier al teologiei, alături de celelalte discipline. Totodată, am expus și principalele mijloace și instrumente ale pastorației de care s-a folosit pe tot parcursul activității sale.

Capitolul al treilea prezintă principalele direcții de cercetare, fiind o analiză a temelor teologice pe care le întâlnim în cadrul parcursului publicistic al sfinției sale. Una din teme importante este isagogia biblică, atât a Vechiului cât și a Noului Testament, care este cuprinsă în studii deosebit de importante pentru teologia biblică.

O secțiune este dedicată descrierii chipului evanghelic al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, bazată pe analiza mai multor articole care pun în lumină învățătura sa despre hristologie. Aceste scrieri conțin o întreagă teologie referitoare la persoana divino-umană a Mântuitorului, constituind un bogat material documentar pentru studii de

---

⁶ Pr. Prof. Univ. Dr. S. TOFANĂ, „Biblistul martir...”, p. 28.

specialitate, fiind accesibil în același timp și credincioșilor cărora li se adresează prin intermediul condeiului. Totodată, am avut în vedere și alte aspecte ale teologiei, precum: pnevmatologia, mariologia, antropologia; iar într-un studiu extins, soteriologia în Epistola către Galateni. Mai facem precizarea că, direcțiile de cercetare pe care le-am adus în discuție aici, chiar dacă aparțin în mod cert altor discipline teologice, preponderent biblice, analiza noastră înclină spre disciplina *Teologie Pastorală*, caracterul problematicilor atinse, prin metoda de lucru utilizată, face ca acest capitol să se înscrie în granițele acestei discipline.

Capitolul al patrulea este dedicat prezentării contribuției pe care Părintele Liviu G. Munteanu a avut-o în cadrul Teologiei Pastorale. Coordonatele pastorale pe care le-am întâlnit pe parcursul realizării acestui demers le-am adunat într-un „mănunchi”, cu scopul de a pune în lumină contribuția pe care și-a adus-o în cadrul acestei discipline. Opera pe care ne-a lăsat-o, constituie și din perspectiva disciplinei Teologie Pastorală un bogat material de studiu, din care se poate extrage o serie de idei de folositoare pentru misiunea pastorală a preoților din zilele noastre. Opera sa este un tezaur pe care ni l-a lăsat moștenire, atât pentru teologie, cât și pentru cititorii din rândul credincioșilor. Totodată, reflectă preocuparea savantului-martir Liviu G. Munteanu pentru pregătirea studenților teologi ai Institutului/Academiei din inima Transilvaniei, cât și pentru a asigura un învățământ performant mai ales în contextul vremurilor respective când această instituție se afla la început de drum, dar care a avut rezultate deosebite încă din primii ani de existență. Scrierile sunt caracterizate prin originalitate, în care autorul ei a excelat.

În capitolul al cincilea am încercat să reconfigurăm personalitatea complexă a sfinției sale printr-o serie de mărturii pe care le-am evocat pe parcursul lucrării noastre. Unele mărturii vin din partea unor membri ai familiei, altele chiar din surse ale Securității. Acestea din urmă, chiar dacă au avut ca scop urmărirea și punerea sub acuzație, din ungherul lor întunecat, nu au făcut altceva decât să sublinieze personalitatea luminoasă a Părintelui Liviu Galaction Munteanu.

Capitolul al șaselea întregește medalionul dedicat personalității Părintelui Profesor Liviu G. Munteanu, în care am prezentat actualitatea modelului pastoral al sfinției sale. Mereu pune accentul pe viața de sfințenie pe care trebuie să o aibă păstorul de suflete în mijlocul credincioșilor încredințați spre a-i conduce spre mântuire, care, la

rândul lui trebuie să urmeze pilda Mântuitorului. Preotul trebuie zilnic „a se identifica în practica de toate zilele cu idealul vieții trăite de Mântuitorul, stimulând astfel, în cercurile largi ale credincioșilor urmarea lui Hristos. [...] Avem nevoie de iscușiți cunoscători și propovăduitori ai doctrinei Mântuitorului, dar mai mult avem nevoie de personalități creștine, voințe hotărâte de a trăi cuvântul predicat”.⁷

În ceea ce privește itinerarul pastoral dezvoltat în scrierile sfinției sale, observăm un progres. Punctul de plecare al lucrării pastorale se află în lucrarea realizată de către Mântuitorul în timpul activității pământești. Unul din aspectele întâlnite în opera sfinției sale este *grija față de suflete* a lui Iisus, manifestată sub întreit aspect: prin propovăduirea cuvântului evanghelic, prin săvârșirea de minuni și prin Patimile, moartea și Învierea Sa și rugăciunea pentru toți oamenii. Aceste aspecte adevăresc autenticitatea misiunii pastorale pe care a împlinit-o, după cum El Însuși spune: „Lucrările pe care le fac în numele Tatălui Meu, acestea mărturisesc despre Mine” (In. 10, 25). La fel, misiunea Sfinților Apostoli s-a desfășurat sub aceleași auspicii, adică prin propovăduirea Evangheliei și facerea de minuni: „Iar ei, plecând, au propovăduit pretutindeni, și Domnul lucra cu ei și întărea cuvântul prin semnele ce urmau. Amin” (Mc. 16, 20).

Acest model de pastorație a fost preluat și însușit de către Biserica creștină. Părintele Profesor Liviu G. Munteanu a avut în centrul preocupărilor sale această lucrare, de care s-a ocupat în paginile scrierilor sale. Alte aspecte care ne rețin atenția pe parcursul operei, sunt *paradigmele de pastorație*, atât din Vechiul și Noul Testament, cât și din viețile sfinților sau ale unor oameni duhovnicești. Alegerea unui model este esențială, întrucât fixarea unei direcții în viață este în concordanță cu modelul propus. Din perspectivă duhovnicească, cel care dorește să pășească pe calea desăvârșirii creștine, modelul nu poate fi decât viețile sfinților. În paginile scrierilor Părintelui, întâlnim și paradigme din viața de zi cu zi, care s-au dedicat unui țel, astfel că cei care doresc, își pot însuși atribute din cele mai variate, pornind de la oameni iluștri din viața poporului nostru care au manifestat dragoste față de neam, de țară și au luptat pentru binele obștesc.

Un alt lucru important pe care l-am desprins, inserându-l în acest capitol, este *pastorația contextuală* realizată de către Părintele Liviu G. Munteanu, în funcție de necesitățile credincioșilor în diverse situații. Acest mod de păstorire este de actualitate,

---

⁷ Prof. L. G. Munteanu, „Pe drumul desăvârșirii creștine” în *Renașterea* XVI (1938), p. 6.

deopotrivă pentru preoții și credincioșii din zilele noastre, importanța acesteia urmând să fie evidențiată mai amănunțit în concluziile finale ale acestei lucrări.

Modelul pastoral oferit de Părintele Profesor Liviu G. Munteanu poate fi însușit de către orice păstor de suflete din zilele noastre, deoarece oferă soluții la multe din problemele care apar în rândul credincioșilor.